LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Vaahto on jokasyksyinen ja melkein -keväinenkin kysymys, joka liittyy syksyn valuntoihin ja orgaanisen aineen lisääntymiseen. **TOIMINNANJOHTAJA KIRSTI LAHTI, VANTAANJOEN JA HELSINGIN SEUDUN VESIENSUOJELUYHDISTYS**

Jokien vaahtoaminen liittyy vuoden kiertoon

Helsingin Vanhankaupunginlahdella ilmiö on tavallista voimakkaampi. Riihimäeltä Vantaanjokeen on päästetty syksyllä yli 21 000 kuutiota puhdistamatonta jätevettä.

MARKKU VUORIKARI

Helsingin Vanhankaupunginlahti vaahtoaa tänä syksynä poikkeuksellisen voimakkaasti. Vantaanjoki laskee lahden pohjoisosaan.

Mikä yhdistää pieniä metsäojia, Savon ja Keski-Suomen jokia ja Helsingin Vanhankaupunginlahtea? Vaahto.

Helsingissä vaahtoa on nyt poikkeuksellisen paljon. Sitä on kulkeutunut Vantaanjoen suulta Kruunuvuorenselän kautta Eläintarhanlahdelle asti.

Vaahto ei välttämättä kerro vesistön huonosta tilasta. Sen syynä eivät ole pesuaine tai jätevesipäästöt.

”Vaahto ei johdu jätevesistä vaan syksystä. Silloin jokeen huuhtoutuu humusyhdisteitä, jotka vähentävät veden pintajännitystä”, sanoo toiminnanjohtaja **Kirsti Lahti** Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksestä.

”Kun humusta on vedessä paljon, se aiheuttaa vaahtoa aina kun on koskipaikka, missä vesi pääsee kuohumaan”, vahvistaa Uudenmaan elykeskuksen ylitarkastaja **Jaana Marttila**.

Kiintoaines kulkeutuu

Syyssateissa ja -tulvissa vesiin on kulkeutunut runsaasti ravinteita ja orgaanista ainesta.

”Vaahto on jokasyksyinen ja melkein -keväinenkin kysymys, joka liittyy syksyn valuntoihin ja orgaanisen aineen lisääntymiseen”, Lahti sanoo.

Marttilan mukaan viljanviljely Vantaanjoen ympäristössä vaikuttaa siihen, että savimailla ja pelloilla olevaa kiintoainesta huuhtoutuu jokeen. Maaperä on suojaton sateille sadonkorjuun jälkeen.

Vaahto herättää ihmisissä voimakkaita mielikuvia. Helsingissä asukkailta on tullut yhteydenottoja ilmiöstä. Kaupungin ympäristökeskus kävi viime viikolla ottamassa näytteitä vaahdosta.

”Ei löytynyt mitään jätevesipäästöön tai pesuaineisiin viittaavaa”, johtava ympäristötutkija **Jari-Pekka Pääkkönen** kertoo.

Hänen mukaansa luonnollinen ilmiö on tänä vuonna normaalia voimakkaampi.

Riihimäellä ohituksia

Pääkkösen mukaan jätevesien ohijuoksutukset Riihimäellä, Nurmijärvellä ja Hyvinkäällä vaikuttavat lähinnä Vantaanjoen veden hygieeniseen laatuun.

”Ohijuoksutukset eivät alajuoksulla enää ilmene vaahtoamisena vaan bakteeripitoisuuksina.”

Riihimäellä jätevedenpuhdistamon ohi on juoksutettu vettä syksyn mittaan kahdeksaan otteeseen, viimeksi 17. lokakuuta.

Riihimäen vesihuoltoliikelaitoksen johtaja **Jarmo Rämö** kertoo, että puhdistamatonta vettä on päässyt jokeen 21 760 kuutiota ja osin käsiteltyä 1 825 kuutiota. Syynä ohijuoksutuksiin on märkä syksy: puhdistamon kapasiteetti ei pysy sateilla mukana.

Kokonaisuudessaan Riihimäen puhdistamolta ohijuoksutetun jäteveden määrä voi kasvaa viime vuodesta, jolloin ohitukseen meni Rämön mukaan 0,6 prosenttia jätevesistä.

Virtavesien hoitoyhdistyksen raportin mukaan viime vuonna Vantaanjokeen päästettiin yhteensä 64 000 kuutiota puhdistamatonta ja esikäsiteltyä jätevettä. Isoin osuus, 30 000 kuutiota tuli Riihimäeltä.

Helpotusta tilanteeseen saadaan vasta parin vuoden kuluttua. Riihimäellä aletaan ensi vuoden alussa laajentaa ja saneerata puhdistamoa. Uudistettu laitos otetaan käyttöön 2015.

Nurmijärvellä on syksyllä ohijuoksutettu vain muutamia kuutioita jätevettä. Hyvinkäällä puhdistamon ohitti elokuussa 4 500 kuutiota ja syyskuussa yhdeksän kuutiota vettä.

Eroon sekaviemäreistä

Ongelmia tuo Riihimäellä sekaviemäröinti.

Vanhaa sekaviemäriä on Riihimäellä noin 70 kilometriä. Sadevedet ja jätevedet kulkevat siis samassa putkistossa.

Hyvinkäällä sekaviemäriverkkoa on noin 20 kilometriä. Sitä rakennetaan erillisviemäriksi.

Hyvinkään veden käyttöinsinööri **Jari Hynönen** muistuttaa, että vesilaitoksen investoinnit menevät hukkaan, jos ihmiset eivät tee muutoksia omalla tontillaan.

”Taloyhtiöt ja ihmiset ovat kovin piittaamattomia. Ei auta, vaikka vesilaitos rakentaa erillisen hulevesiverkon, jos ihmiset eivät siirrä hulevesiään sadevesiverkon puolelle, vaan antavat niiden mennä jätevesiviemäriin.”

PAULA TAIPALE

Ruotsi harventaa susikantaansa

Ruotsin ympäristöministeri **Lena Ek** katsoo maahan riittävän noin 180 sutta, kun maan eduskunnan nykyinen tavoite on noin 210 sutta, ATL-lehti kertoo.

Molemmat tavoitteet merkitsevät selvää harvennusta nykyiseen noin 300 suden kantaan. Metsästäjien järjestö Jägarförbundet pitää sopivana 150 suden enimmäiskantaa.

Ekin mukaan kannan pudottaminen nykyisestä 300 sudesta 180:een vie muutaman vuoden.

Tutkijoiden mukaan susikannan pudotus 180 eläimeen edellyttää kannan geneettisen monipuolisuuden vuoksi nykyistä suurempaa susien vaellusta muualta Ruotsiin, käytännössä tämä tarkoittaa susien tuloa Suomesta Ruotsiin.

Toinen mahdollisuus on hakea susia muualta ja istuttaa niitä Ruotsin metsiin. Sudenpentuja on tuotu Venäjältä Ruotsin eläinpuistoihin, joista niitä yritetään juurruttaa maan luontoon.

Tutkijat ovat pitäneet 380 suden kantaa vähimmäismääränä turvaamaan ”elinvoimaisen ruotsalaisen susikannan”. Sen lisäksi maahan tulisi vaeltaa vähintään seitsemän uutta sutta kymmenessä vuodessa.

Ruotsin maa- ja metsätaloustuottajien järjestö LRF:n puheenjohtaja **Helena Jonsson** tervehtii ilolla ministeri Ekin kantaa sopivasta susimäärästä.

Jonssonin mukaan ”siitä on jo pitkä aika, kun susikysymys oli vain biologinen suojeluasia.” Hänen mukaansa ei kukaan, kaikkein vähiten susi, hyötyisi 380 yksilön kannasta.

LRF on valmis tukemaan susikannan geneettistä vahvistamista edellyttäen, että susikantaa hoidetaan säännöstellyllä metsästyksellä talvisin ja että ongelmasusien lupa-asiat käsitellään nopeasti.

MT

TV2 kerää kansalta susihavaintoja

Yle TV2:lla on tekeillä ohjelma susista ja susihavainnoista Suomessa.

Silminnäkijä-ohjelma kerää parhaillaan kansalaisilta tietoja, missä susia liikkuu ja kuinka yleistä on ihmisen ja suden kohtaaminen. Tuoreiden havaintojen lisäksi tekijät toivovat kansalta myös yleisempiä kokemuksia sudesta.

Silminnäkijän jakso Susi hukassa esitetään Yle TV2:ssa 5. joulukuuta.

MT

Havaintoja voi ilmoittaa lomakkeella internetosoitteesta www.yle.fi/silminnakija.

MARKKU VUORIKARI

Liikkuuko pihapiirissäsi susi? Kerro havainnosta Ylelle.

Villisian kanssa kolaroivan tulee pysyä sisällä autossa

Villisikaan törmänneen autoilijan tulee pysytellä sisällä autossa ja soittaa hätäkeskukseen. Loukkaantunut sika voi olla hyvin vaarallinen, sanoo riistapäällikkö **Juha Kuittinen** Suomen riistakeskuksen Pohjois-Karjalan aluetoimistolta.

Hätäkeskus antaa ohjeita ja riistanhoitoyhdistysten organisoima, vapaaehtoinen suurriistavirka-apu (SRVA) huolehtii loukkaantuneen eläimen jäljityksen ja lopetuksen.

Pohjois-Karjalassa on Kuittisen mukaan muutamia kymmeniä villisikoja, jotka elelevät kahta puolta itärajaa.

”Kaatomäärä on jäänyt viime aikoina alle kymmeneen vuodessa. Kova talvi rajoittaa sikojen selviytymistä, ruokinta ei ole järjestelmällistä”, Kuittinen sanoo.

Olosuhteet ovat Etelä-Karjalassa villisialle suotuisammat kuin Pohjois-Karjalassa. Riistapäällikkö **Erkki Kiukas** sanoo sikoja olevan maakunnassa 200–300, kanta painottuu rajan pintaan.

”Iso karju on paha vastus, se voi painaa 300 kiloa. Siat ovat aika ongelmallinen joukko, SRVA saa uusia töitä”, Kiukas ennakoi.

Kiukas sanoo maakunnassa sattuneen joitakin auton ja villisian törmäyksiä. Pahimmat vahingot kärsivät perunan ja viljan tuottajat, joiden pelto voi olla lohduttoman näköinen sikojen ruokailun jäljiltä.

Leudot talvet lisänneet villisikoja

Kiukas arvioi leutojen talvien lisänneen villisikoja. Hän kertoo, että Miehikkälässä hukkui noin 30 sian lauma, joka oli erehtynyt Kovalansalmen heikoille jäille. Pöhöttyneitä raatoja tuli rannoille alkukesästä.

Loviisan Jokiniemessä on noin 30 villisikaa nostellut kuusen taimia mättäistä muutaman aarin alalta. Uutisia villisikakolareista on saatu Sysmästä saakka.

Mahdolliset kovat talvet rajoittavat villisian leviämistä. Ilmaston lämpeneminen taas edistäisi villisikojen tuloa Venäjältä länttä ja luodetta kohti Suomeen.

Villisika voi tehdä Kiukkaan mukaan jopa 10 porsasta, mutta keskimäärin pahnueessa on 3–5 jälkeläistä. Sika porsii jo yksivuotiaana, joten kanta kasvaa hyvissä oloissa erittäinkin nopeasti, kuten kävi eteläisessä Ruotsissa.

Hoitosuunnitelma tarpeelliseksi

Villisika on rauhoitettu metsästykseltä maaliskuun alusta toukokuun loppuun. Myös emakko, jota seuraa saman vuoden porsaat, on rauhoitettu, porsaita voi harventaa pahnueesta.

Kiukkaan mukaan metsästysseura voi halutessaan rajoittaa villisian metsästystä.

Venäjältä tulevia sikoja tarkkaillaan myös afrikkalaisen sikaruton vuoksi. Pelättyä tautia ei haluta Suomeen.

Kiukkaan mukaan sikakannan mahdollinen kasvu ja länteen leviäminen lisäisi metsästystarvetta. Hänen mukaansa villisialle tulee tuolloin laatia kannanhoitosuunnitelma samaan tapaan kuin suurpedoilla jo on.

JUHA AALTOILA

JAANA KANKAANPÄÄ

Villisikakanta kasvaa nopeasti, jos talvet pysyvät leutoina.

KOMMENTTI

Ruotsi esimerkki vakavasta vaarasta

Ruotsin villisikatilanne on varoittava esimerkki siitä, mihin löysät otteet tulokkaan kanssa johtavat. Maan villisikakanta on yli 100 000 elikkoa ja kasvuvauhti maataloustuottajien etujärjestön LRF:n mukaan 25–35 prosenttia vuodessa.

Villisiat syövät, polkevat ja kärsivät isot satovahingot. Hiljakkoin vaati pellonvuokraajien yhdistys tapporahaa villisialle.

Kuluvan vuoden liikenteessä on ajettu Ruotsissa noin 23 300 kauriskolaria, liki 4 000 hirvikolaria ja kolmantena kolaritilastossa on jo villisika 2 673 törmäyksellä (*www.viltolycka.se/statistik*).

Villisian painopiste on alhaalla. Kolareissa vaurioituu hyvin usein auton moottori pahoin. Metsästäjien työtaakka kasvaa haavoittuneiden sikojen jäljityksessä.

Itä- ja Kaakkois-Suomen metsästäjät ovat paljon vartijoina. Sikaruton näytteen ottoon ei juuri muita tahoja löydy. Kannan kurissa pito on tärkeää jo siksikin, että välit metsästysmaita vuokraaviin viljelijöihin pysyvät hyvinä.

JUHA AALTOILA

Villisioista näytteitä ruton tutkimiseen

Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) toivoo metsästäjiltä näytteitä villisioista pelätyn afrikkalaisen sikaruton torjumiseksi. Näytteeksi sopivat sian veri, perna ja munuainen, tutkija **Marja Isomursu** sanoo.

Sikaruttoa on kahta lajia, ja nimenomaan afrikkalaista sikaruttoa esiintyi Venäjällä sikaloissa ”joko vuonna 2010 tai 2011”, Isomursu sanoo.

Afrikkalainen sikarutto on Isomursun mukaan erittäin herkkä leviämään. Tauti on hyvin vaarallinen kotisioille. ”Olisi iso eläinsuojelullinen tragedia, jos tauti leviäisi itärajan takaa tulevien villisikojen mukana Suomen sikaloihin. Taloudelliset vahingot olisivat suuret.”

Hänen mukaansa saastuneen sikalan elikot jouduttaisiin hävittämään ja tuotantotilat laittamaan karanteeniin.

Villisioista otetut näytteet tutkii Eviran eläintautivirologian laitos Helsingissä. Toistaiseksi analyysien tulokset ovat olleet hyviä eli negatiivisia: villisikojen verestä ei ole löytynyt afrikkalaisen sikaruton vastaaineita eikä viruksia elimistä.

Tarkkailu on kuitenkin tarpeen. Siinä metsästäjien vapaaehtoinen apu on keskeinen työkalu.

JUHA AALTOILA